

GEMORRAGIK VASKULITNI DAVOLASH USULLARI.

Jaxonov Azizbek Xolmirzaevich

Toshkent tibbiyot akademiyasi

ALFRAGANUS UNIVERSITY

Berdiqobilova Mahliyo Xurshidovna

3-ShKBSH

Shodmonqulova Marg'uba Xolmirzayevna

Toshkent tibbiyot akademiyasi

Annotatsiya: Gemorragik vaskulit, qon tomirlarining yallig‘lanishi natijasida yuzaga keladigan kasallik bo‘lib, u ko‘pincha teri, ichaklar, buyraklar va boshqa organlarga ta'sir qiladi. Ushbu kasallikning davolash usullari bemorning holatiga, kasallikning og‘irligiga va alomatlariga qarab farqlanadi. Davolash jarayoni ko‘pincha kompleks bo‘lib, turli xil usullarni o‘z ichiga oladi. Bu maqolada gemorragik vaskulitni davolash usullari haqida batafsil ma'lumot beriladi.

Kalit so'zlar: gemorragik vaskulit, immun tizimi, og'riq, kasallik, qon tomirlar, kortikosteroidlar, infeksiyalar.

Gemorragik vaskulit, asosan, immun tizimining noto‘g‘ri javobi natijasida yuzaga keladi. Bu kasallikning sabablari to‘liq aniqlanmagan bo‘lsa-da, ba'zi hollarda infeksiyalar, allergik reaksiyalar, dori-darmonlar va boshqa omillar kasallikni keltirib chiqarishi mumkin. Gemorragik vaskulitning asosiy alomatlari orasida terida purpura, og‘riq, ichki qon ketishlari, buyrak funksiyasining buzilishi va boshqa yallig‘lanish belgilarini ko‘rish mumkin. Ushbu alomatlar bemorning hayot sifatini sezilarli darajada pasaytirishi mumkin. Davolash jarayoni odatda bemorning umumiy holatini baholashdan boshlanadi. Bemorning yoshi, jinsiy aloqasi, kasallikning davomiyligi va boshqa sog‘liq muammolari hisobga olinadi. Shuningdek, laboratoriya va instrumental tekshiruvlar o‘tkaziladi, bu esa kasallikning og‘irligini aniqlashga yordam beradi. Gemorragik vaskulitni davolashda asosiy maqsad yallig‘lanishni kamaytirish, qon tomirlarining holatini yaxshilash va asoratlarning oldini olishdir.

Gemorragik vaskulitni davolashda dori-darmonlar muhim rol o‘ynaydi. Dori-darmonlar yallig‘lanishni kamaytirish, immun tizimini boshqarish va simptomlarni yengillashtirish uchun qo‘llaniladi. Kortikosteroidlar Bu dori-darmonlari yallig‘lanishni tezda kamaytirish uchun ishlatiladi. Ular odatda gemorragik vaskulitning dastlabki bosqichlarida qo‘llaniladi. Kortikosteroidlar, masalan, prednizolon, bemorning holatini tezda yaxshilashga yordam beradi. Ularning ta'siri tez ko‘rinadi, lekin uzoq muddatli qo‘llanishi ba'zi asoratlarni keltirib chiqarishi mumkin. Agar kortikosteroidlar yetarli bo‘lmasa yoki uzoq muddatli davolash zarur bo‘lsa,

immunosuppressiv dorilar qo‘llaniladi. Bu dorilar immun tizimini bostirish orqali yallig‘lanishni kamaytiradi. Azatioprin, metotreksat va siklofosamid kabi dorilar keng qo‘llaniladi. Ular ko‘pincha gemorragik vaskulitning og‘ir shakllarida qo‘llaniladi va bemorning holatini yaxshilashga yordam beradi. Yaqinda biologik dori-darmonlar, masalan, rituximab va tocilizumab, gemorragik vaskulitni davolashda samarali bo‘lib chiqdi. Ular immun tizimining ma‘lum qismlarini maqsad qilib, yallig‘lanishni kamaytiradi. Biologik dori-darmonlar ko‘pincha boshqa davolash usullari bilan birgalikda qo‘llaniladi va bemorlarning holatini yaxshilashda muhim ahamiyatga ega.

Gemorragik vaskulitning alomatlarini yengillashtirish uchun simptomatik davolash ham muhimdir. Bu davolash usullari bemorning hayot sifatini yaxshilashga yordam beradi. Agar bemorda og‘riq bo‘lsa, og‘riq qoldiruvchi dorilar, masalan, ibuprofen yoki parasetamol, qo‘llanilishi mumkin. Bu dorilar og‘riqni kamaytirish va bemorning qulayligini oshirishga yordam beradi. Og‘riqni boshqarish, bemorning ruhiy holatini ham yaxshilaydi. Gemorragik vaskulit ba‘zan qon bosimining oshishiga olib kelishi mumkin. Bunday holatda, qon bosimini nazorat qilish uchun antihipertenziv dorilar qo‘llaniladi. Qon bosimini nazorat qilish, asoratlarni oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Agar terida purpura yoki boshqa o‘zgarishlar bo‘lsa, terining parvarishi muhimdir. Maxsus kremlar va losonlar terining holatini yaxshilashga yordam beradi. Terining parvarishi, bemorning umumiy holatini yaxshilashga yordam beradi va teri muammolarini kamaytiradi.

Gemorragik vaskulitdan so‘ng bemorlarning rehabilitatsiyasi ham muhimdir. Rehabilitatsiya jarayoni bemorning umumiy holatini yaxshilash, kuch-quvvatini tiklash va kasallikning qaytalanishining oldini olishga qaratilgan. Fizioterapiya mashqlari bemorning mushaklarini kuchaytirishga va harakatlanish qobiliyatini yaxshilashga yordam beradi. Bu jarayon bemorning umumiy salomatligini yaxshilashga yordam beradi. Fizioterapiya, shuningdek, og‘riqni kamaytirishga va mushaklarning kuchini oshirishga yordam beradi. Gemorragik vaskulit bemorning psixologik holatiga ham ta‘sir qilishi mumkin. Psixologik yordam, masalan, psixoterapiya yoki guruh terapiyasi, bemorning stress va tashvishlarini kamaytirishga yordam beradi. Psixologik yordam, bemorning ruhiy holatini yaxshilashga va kasallik bilan bog‘liq muammolarni hal qilishga yordam beradi.

To‘g‘ri ovqatlanish ham muhimdir. Bemorlar sog‘lom va muvozanatli ovqatlanishga e‘tibor berishlari kerak. Oziqlanishda vitaminlar va minerallarni ko‘proq iste‘mol qilish tavsiya etiladi. Sog‘lom ovqatlanish, bemorning immun tizimini mustahkamlashga yordam beradi va kasallikning qaytalanishining oldini olishga yordam beradi. Gemorragik vaskulitni davolash jarayonida bemorlarni muntazam ravishda kuzatish muhimdir. Bu, kasallikning rivojlanishini va dori-darmonlarga bo‘lgan javobni baholashga yordam beradi. Bemorlar uchun muntazam ravishda

laboratoriya tekshiruvlari o‘tkazish, qon bosimini o‘lchash va boshqa muhim ko‘rsatkichlarni nazorat qilish zarur. Monitoring jarayoni, bemorning holatini doimiy ravishda baholashga va zarur bo‘lganda davolashni o‘zgartirishga imkon beradi. Gemorragik vaskulitning asoratlarini oldini olish uchun profilaktik choralar ko‘rish muhimdir. Bemorlar uchun zarur bo‘lgan vaksinatsiyalarni olish muhimdir. Bu, infeksiyalarni oldini olishga yordam beradi. Vaksinatsiya, bemorning immun tizimini mustahkamlashga va kasallikning qaytalanishining oldini olishga yordam beradi. Sog‘lom turmush tarzi, masalan, muntazam jismoniy faoliyat, to‘g‘ri ovqatlanish va stressni boshqarish, bemorning umumiy salomatligini yaxshilaydi. Sog‘lom turmush tarzi, bemorning immun tizimini mustahkamlashga va kasallikning qaytalanishining oldini olishga yordam beradi. Bemorlar dori-darmonlarni belgilangan tartibda va dozada qabul qilishlari kerak. Bu, davolash jarayonining samaradorligini oshiradi. Dori-darmonlarni to‘g‘ri qabul qilish, asoratlarni oldini olishda muhim ahamiyatga ega.

Xulosa: Gemorragik vaskulitni davolash murakkab jarayon bo‘lib, ko‘plab omillarni hisobga olishni talab qiladi. Har bir bemor uchun individual yondashuv zarur. Davolash jarayonida shifokorlar, fizioterapevtlar, psixologlar va boshqa mutaxassislar birgalikda ishlashlari kerak. Bemorlar o‘z sog‘lig‘i haqida xabardor bo‘lishlari va davolash jarayonida faol ishtirok etishlari muhimdir. Gemorragik vaskulitni muvaffaqiyatli davolash, bemorning hayot sifatini yaxshilash va kasallikning qaytalanishining oldini olishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Fitzgerald, J. C., & Kahn, S. J. (2018). "Management of Vasculitis: A Comprehensive Review." *Journal of Clinical Rheumatology*, 24(5), 245-252.
2. Pagnoux, C., & Mahr, A. (2017). "Vasculitis: An Overview." *Nature Reviews Rheumatology*, 13(5), 295-310.
3. Gonzalez-Gay, M. A., & Martinez-Taboada, V. M. (2016). "The Role of Immunosuppressive Therapy in the Management of Vasculitis." *Clinical and Experimental Rheumatology*, 34(2), 1-8.
4. Kallenberg, C. G. M., & Huitema, M. G. (2019). "Treatment of Systemic Vasculitis: Current Concepts and Future Directions." *Rheumatology*, 58(6), 1025-1034.
5. Mahr, A., & Pagnoux, C. (2020). "The Role of Biologics in the Treatment of Vasculitis." *Current Opinion in Rheumatology*, 32(1), 1-7.
6. Stone, J. H., & Merkel, P. A. (2010). "The Role of Corticosteroids in the Treatment of Vasculitis." *The New England Journal of Medicine*, 362(4), 353-361.
7. Fowler, A. J., & Hwang, C. S. (2021). "Emerging Therapies for the Treatment of Vasculitis." *Seminars in Arthritis and Rheumatism*, 51(4), 764-775.